

Bruxelles, 30.9.2020
SWD(2020) 305 final

DOCUMENT DE LUCRU AL SERVICIILOR COMISIEI

**Raportul din 2020 privind statul de drept
Capitol consacrat situației statului de drept în Estonia**

care însoțește documentul

**COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL
REGIUNILOR**

**Raportul din 2020 privind statul de drept Situația statului de drept în Uniunea
Europeană**

{COM(2020) 580 final} - {SWD(2020) 300 final} - {SWD(2020) 301 final} -
{SWD(2020) 302 final} - {SWD(2020) 303 final} - {SWD(2020) 304 final} -
{SWD(2020) 306 final} - {SWD(2020) 307 final} - {SWD(2020) 308 final} -
{SWD(2020) 309 final} - {SWD(2020) 310 final} - {SWD(2020) 311 final} -
{SWD(2020) 312 final} - {SWD(2020) 313 final} - {SWD(2020) 314 final} -
{SWD(2020) 315 final} - {SWD(2020) 316 final} - {SWD(2020) 317 final} -
{SWD(2020) 318 final} - {SWD(2020) 319 final} - {SWD(2020) 320 final} -
{SWD(2020) 321 final} - {SWD(2020) 322 final} - {SWD(2020) 323 final} -
{SWD(2020) 324 final} - {SWD(2020) 325 final} - {SWD(2020) 326 final}

REZUMAT

Sistemul de justiție din Estonia se caracterizează prin unele dintre cele mai avansate tehnologii ale informației și comunicațiilor utilizate în instanțele judecătorești. Acestea asigură procedurilor judiciare un nivel ridicat de accesibilitate și flexibilitate și au contribuit, de asemenea, într-o măsură semnificativă, la funcționarea continuă a instanțelor, a căror activitate a cunoscut relativ puține întreruperi pe durata pandemiei provocate de COVID-19. Curtea Supremă și organismele cu autonomie judiciară sunt bine implicate în principalele aspecte ale gestionării sistemului de justiție, în special în ceea ce privește alocarea resurselor umane și financiare, precum și în numirea judecătorilor și în celelalte aspecte ale carierei acestora.

Estonia dispune, în linii mari, de cadrul juridic și instituțional pentru a combate corupția. A fost înființată o rețea eficace pentru a gestiona punerea în aplicare a politicii anticorupție și o nouă strategie de combatere a corupției este în curs de elaborare. Toate ministerele dispun de instrumentele necesare pentru a coordona prevenirea corupției și a asigura punerea în aplicare a activităților legate de strategia națională anticorupție în sectorul relevant. Capacitatea de cercetare și urmărire penală a infracțiunilor de corupție este eficace și, potrivit Parchetului, resursele bugetare sunt considerate satisfăcătoare. Au fost introduse dispoziții pentru a reglementa conceptul de „uși turnante”. Activitățile de lobby nu sunt reglementate prin lege, dar un proiect de regulament este în curs de elaborare, iar un cadru cuprinzător pentru protecția avertizorilor de integritate nu există încă. Estonia a investit mult în învățarea online cu scopul de a sprijini prevenirea conflictului de interese pentru toți angajații din sectorul public.

Cadrul juridic estonian privind pluralismul mass-mediei se bazează atât pe garanțiile constituționale, cât și pe legislația sectorială. Autoritatea de reglementare în domeniul mass-mediei – Autoritatea pentru protecția consumatorilor și reglementare tehnică (ECPTRA) – funcționează ca o parte administrativă a Ministerului Afacerilor Economice. Legea care transpune versiunea revizuită a Directivei serviciilor mass-media audiovizuale (DSMAV) îi va consolida independența. Până la adoptarea unor noi dispoziții legale specifice, transparența în ceea ce privește proprietatea asupra mass-mediei nu este asigurată pe deplin. Cu toate acestea, sunt puse la dispoziția publicului, sub formă electronică, informații generale despre antreprenariat, iar accesul la datele Registrului Comerțului este gratuit. Cadrul pentru protecția jurnaliștilor este cuprinzător și mai multe acte legislative cuprind garanții pentru protecția acestora.

Sistemul de control și echilibru din Estonia este bine dezvoltat, beneficiind de un proces favorabil incluziunii pentru adoptarea legilor, care este îmbunătățit în continuare. Camera de revizuire a Constituției a Curții Supreme exercită un control *ex ante* și *ex post* al constituționalității, inclusiv prin intermediul sesizărilor directe privind controlul constituționalității. Cancelarul pentru justiție are un rol important în sistemul de control și echilibru, iar acordarea statutului A conform principiilor ONU este în desfășurare (întârziată din cauza pandemiei de COVID-19).

I. SISTEMUL DE JUSTITIE

Sistemul judiciar estonian este structurat pe trei niveluri: patru instanțe teritoriale (care soluționează toate cauzele civile, penale și legate de delict) și două instanțe administrative de prim grad de jurisdicție, două tribunale de circuit de al doilea grad de jurisdicție (care reexaminează hotărârile instanțelor teritoriale și ale celor administrative) și Curtea Supremă, instanța cu cel mai înalt grad de jurisdicție, care reexaminează hotărârile judecătorești în procedura de casație și care este, de asemenea, instanță de control constituțional. Curtea Supremă își administrează propriul buget și propriile operațiuni, în timp ce instanțele de prim și al doilea grad de jurisdicție sunt administrate în comun de Consiliul pentru Administrarea Instanțelor și de Ministerul Justiției. Consiliul pentru Administrarea Instanțelor este un organism nepermanent printre ale cărui atribuții se numără cele legate de harta judiciară, de resursele sistemului judiciar și care participă la discuțiile despre administrarea instanțelor¹. Judecătorii din instanțe de prim și al doilea grad de jurisdicție sunt numiți de către Președintele Republicii la propunerea Curții Supreme în ședință plenară (*en banc*). Parchetul este o agenție guvernamentală aflată în subordinea Ministerului Justiției, dar independentă în executarea atribuțiilor sale. Acesta este condus de procurorul general, în special în ceea ce privește numirea și cariera procurorilor². Avocații din sistemul de justiție din Estonia sunt membri ai Baroului din Estonia, care este o asociație profesională independentă și autonomă.

Independența

Curtea Supremă și alte organisme cu autonomie judiciară dețin un rol important în privința numirilor în domeniul judiciar și a altor decizii privind sistemul de justiție. Curtea Supremă organizează concursul și, în ședință plenară, selectează judecătorii candidați pentru instanțele de prim și de al doilea grad de jurisdicție, înaintând Președintelui Republicii propunerile de numire a acestora³. Judecătorii Curții Supreme sunt numiți de Parlament (*Riigikogu*) la propunerea Președintelui Curții Supreme, care ia în considerare mai întâi avizele emise de Curtea Supremă în ședință plenară (*en banc*) și ale Consiliului pentru Administrarea Instanțelor. Curtea Supremă oferă asistență pentru organizarea activității celor cinci organisme autonome ale judecătorilor [Curtea în ședință plenară (*Curtea en banc*), Consiliul pentru Administrarea Instanțelor, Consiliul pentru formare profesională în domeniul judiciar, Comisia de examinare a judecătorilor⁴, Camera disciplinară⁵ și Consiliul de etică

¹ Consiliul pentru Administrarea Instanțelor este format din președintele Curții Supreme, cinci judecători aleși pentru trei ani de Curte *en banc*, doi membri ai Parlamentului (președinții *ex officio* ai comisiei juridice și ai comisiei constituționale), un avocat numit de Consiliul Baroului, procurorul-șef sau un procuror numit de acesta, Cancelarul pentru justiție (Avocatul Poporului) sau un reprezentant numit de acesta. În plus, Ministrul Justiției sau un reprezentant numit de acesta participă în cadrul consiliului, având dreptul de a lua cuvântul, însă fără drept de vot. Consiliul nu este un organism care funcționează permanent, ci un consiliu care se întrunește în sesiune ordinară de patru ori pe an și în sesiune extraordinară ori de câte ori este necesar.

² Figurile 55-57, Tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană pentru anul 2019. Ministerul Justiției exercită un control de supraveghere asupra Parchetului, însă acesta nu acoperă activitățile desfășurate de Parchet pentru planificarea supravegherii, în cadrul procedurilor penale prealabile procesului și pentru reprezentarea procuraturii în instanță. A se vedea articolul 9 din Legea Parchetului. Procurorul general este numit de guvern la propunerea Ministrului Justiției, după consultarea avizului Comisiei pentru afaceri juridice din Parlament.

³ Articolul 30 din Legea instanțelor.

⁴ Comisia de examinare a judecătorilor este formată din zece membri și este constituită pentru o perioadă de cinci ani. Șase dintre membri sunt judecători provenind de la toate cele trei niveluri jurisdicționale, un jurist desemnat de Facultatea de drept din Tartu, o persoană desemnată de Ministrul Justiției, un avocat desemnat de Barou și un procuror desemnat de procurorul general. A se vedea articolul 69 din Legea instanțelor.

judiciară]. Mai mult, Camera de revizuire a Constituției a Curții Supreme soluționează eventuale cereri de control jurisdicțional depuse împotriva deciziei Președintelui Republicii de respingere a numirii unui judecător candidat⁶. Ar trebui remarcat faptul că Președintele nu a refuzat niciodată până în prezent numirea unui judecător candidat. Prin urmare, nu a existat niciodată un caz de control jurisdicțional în fața Camerei de revizuire a Constituției privind o respingere a numirii unui judecător candidat.

Nivelul independenței percepute a sistemului judiciar este mediu în rândul publicului larg și scăzut în rândul întreprinderilor. 57 % din publicul larg consideră că independența sistemului judiciar este „destul de bună și foarte bună”, pondere care a crescut față de anul 2019, după ce, anterior, avusese o tendință descendentă. În rândul întreprinderilor, percepția asupra independenței este scăzută (doar 39 % consideră că este destul de bună și foarte bună) și rămâne stabilă, după ce, anterior, avusese o tendință descendentă⁷. Un alt sondaj în rândul întreprinderilor (Forumul Economic Mondial), unde nivelul de percepție asupra independenței este peste medie în rândul statelor membre, a arătat o scădere a percepției în ultimii ani.⁸

Consiliul pentru Administrarea Instanțelor are un rol important în determinarea resurselor pentru sistemul judiciar și a contribuit la acțiunile de răspuns la pandemia de COVID-19. Consiliul pentru Administrarea Instanțelor, un organism nepermanent format în majoritate din judecători, are un rol important în gestionarea sistemului de justiție. Printre atribuțiile sale se numără aprobarea hărții judiciare, a numărului de judecători pentru fiecare instanță, precum și numirea și revocarea președinților de instanță. În plus, acesta emite avize cu privire la bugetele instanțelor și la candidații pentru funcția de judecător la Curtea Supremă. Consiliul nu funcționează în mod permanent și se întrunește în sesiune ordinară de patru ori și în sesiune extraordinară ori de câte ori este necesar. De exemplu, consiliul a luat în discuție răspunsul sistemului de justiție la pandemia de COVID-19, inclusiv dezvoltarea ulterioară a comunicațiilor electronice în cadrul instanțelor, pentru a asigura funcționarea acestora⁹. Ministerul Justiției oferă consiliului sprijin organizatoric, dar nu poate interveni în activitatea și în procesul decizional al consiliului. Consiliul trebuie să aprobe cele mai importante decizii luate de Ministerul Justiției în legătură cu instanțele¹⁰. De asemenea, acesta

⁵ În ceea ce privește compunerea camerei, a se vedea articolul 93 alineatul (1) - cinci judecători de la Curtea Supremă, cinci judecători de la tribunalele de circuit și cinci judecători de la instanțele de prim grad de jurisdicție.

⁶ GRECO a remarcat că Curtea Supremă decide în ședință plenară (19 judecători) atunci când formulează propuneri pentru numirea judecătorilor de prim și al doilea grad de jurisdicție, în timp ce Camera de revizuire a Constituției a Curții Supreme, compusă din nouă judecători, are rolul de instanță de recurs. Conform GRECO, acest lucru creează o problemă de „imparțialitate structurală”, tratată în mai multe decizii ale Curții Europene a Drepturilor Omului. A se vedea GRECO Fourth Evaluation round – Evaluation report (Runda a patra de evaluare GRECO – Raport de evaluare), punctul 99. A se vedea și GRECO Fourth Evaluation round – Evaluation report (Runda a patra de evaluare GRECO – Al doilea raport de conformitate), punctele 39 - 44.

⁷ Figurile 44 și 46, Tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană pentru anul 2020.

⁸ Figura 48, Tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană pentru anul 2020. Nivelul perceput al independenței sistemului judiciar este clasificat după cum urmează: foarte scăzut (sub 30 % din respondenții percep independența sistemului judiciar ca fiind destul de bună și foarte bună); scăzut (între 30 % și 39 %), mediu (între 40 % și 59 %), ridicat (între 60 % și 75 %), foarte ridicat (peste 75 %).

⁹ Recomandări ale Consiliului pentru Administrarea Instanțelor pentru organizarea administrării sistemului de justiție în situații de urgență.

¹⁰ A se vedea articolele 39 și 41 din Legea instanțelor: stabilirea competenței teritoriale a instanțelor, a structurii instanțelor, a situării instanțelor și a tribunalelor; stabilirea numărului de judecători în instanțe și tribunale; investirea în funcție și eliberarea anticipată din funcție a președinților de instanțe; o decizie de încuviințare a continuării activității în instanță a unui judecător după atingerea vârstei de pensionare;

emite un aviz privind aspecte financiare, bugetare și anumite chestiuni de resurse umane¹¹. În special, consiliul este implicat în procesul de stabilire a alocării de resurse către instanțe și emite un aviz referitor la propunerea formulată de Ministerul Justiției în consultare cu președinții instanței. În cadrul procesului de prezentare de către consiliu a avizului său referitor la buget, se elaborează o propunere de compromis, care implică pe deplin sistem judiciar.

Calitatea

Tehnologiile informației și comunicațiilor utilizate de instanțe sunt avansate și sunt dezvoltate în continuare pentru a asigura o bună funcționare a instanțelor în pofida provocărilor legate de pandemia de COVID-19. Estonia se numără printre statele membre cu cele mai bune rezultate în ceea ce privește utilizarea tehnologiilor informației și comunicațiilor (TIC) în scopul de a îmbunătăți accesibilitatea și calitatea generală a sistemului de justiție¹². Activitatea instanțelor este facilitată de utilizarea a patru instrumente TIC: sistemul de informații al instanței (SII), sistemul public de dosare electronice, sistemul de dosare electronice și sistemul digital de dosare al instanței, lansat recent. SII este sistemul intern de informații al instanței utilizat de toți judecătorii și de funcționarii instanței și conține toate documentele depuse la instanță sau întocmite de aceasta. Sistemul este utilizat și ca un mediu pentru crearea documentelor judiciare folosind modelele adaptabile, pentru lansarea de căutări în alte baze de date și pentru trimiterea de informații judiciare către alte sisteme de informații prin intermediul sistemului de dosare electronice. De asemenea, SII este utilizat pentru repartizarea automată a cauzelor în rândul judecătorilor¹³. Sistemul public de dosare electronice este sistemul de informații extern care permite părților și reprezentanților acestora să participe la proceduri pe cale electronică¹⁴. Sistemul public de dosare electronice permite cetățenilor să introducă acțiuni civile și administrative și să urmărească aceste acțiuni și pe cele legate de delict, precum și să depună documente la dosarul cauzei. Acest sistem se bazează pe sistemul de dosare electronice care combină sistemele de informații ale poliției, ale parchetului, ale instanțelor și ale altor organisme care desfășoară proceduri, asigurându-se o partajare centrală a informațiilor referitoare la procedurile dintre părți și un schimb de date rapid și complet informatizat. Scopul sistemului public de dosare electronice este de a furniza informații conținute în sistemul de dosare electronice către părțile din proces prin intermediul internetului¹⁵. Sistemul de dosare electronice este un sistem de informații intern și central care furnizează o imagine detaliată a diferitelor etape ale procesului. Acesta permite schimbul simultan de informații între diferitele părți la proceduri¹⁶. Utilizatorii sistemelor pentru clienți pot vedea doar datele care privesc obligațiile lor profesionale¹⁷. Sistemul digital de dosare al instanței este utilizat pentru ca judecătorii, asistenții acestora¹⁸ și părțile la proceduri să poată

stabilirea numărului de judecători consultanți; stabilirea compoziției datelor înregistrare în sistemul de informații al instanței și procedura pentru transmiterea acestora.

¹¹ A se vedea articolele 39 și 41 din Legea instanțelor: principiile de elaborare a bugetelor anuale ale instanțelor; conformitatea fondurilor alocate instanțelor de la bugetul Ministerului Justiției cu principiile de elaborare a bugetelor anuale ale instanțelor; candidați pentru o funcție vacantă de judecător la Curtea Supremă; eliberarea din funcție a unui judecător din motive extraordinare.

¹² Figurile 27-29 din Tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană pentru anul 2020.

¹³ Contribuție din partea Estoniei la Raportul privind statul de drept pentru anul 2020.

¹⁴ Sistemul public de dosare electronice oferă acces la cauze civile, administrative, penale și de delict. Sistemul are aproximativ 5 000 de utilizatori care se conectează cel puțin o dată pe săptămână și 50 000 de solicitări zilnice din partea sistemelor pentru clienți.

¹⁵ Pentru mai multe informații, a se vedea <https://www.rik.ee/en/international/public-e-file>.

¹⁶ Pentru mai multe informații, a se vedea <https://www.rik.ee/en/international/e-file>.

¹⁷ De exemplu, personalul din penitenciare nu poate avea acces la informațiile despre acțiunile în justiție.

¹⁸ Prin intermediul SII.

beneficia de o imagine mai bună și mai funcțională asupra dosarelor instanței, precum și de o accesibilitate îmbunătățită la acestea¹⁹. Acest instrument TIC oferă utilizatorilor mai multe opțiuni pentru o mai bună organizare și optimizare a etapelor și proceselor în instanțe²⁰. Ca răspuns la pandemia de COVID-19, continuarea dezvoltării și a implementării sistemului digital de dosare al instanței a înregistrat progrese, ceea ce a permis instanțelor și organelor de urmărire penală să își desfășoare activitatea fără întreruperi majore.

Eficiența

Sistemul de justiție din Estonia funcționează eficient. În 2019, durata medie de soluționare a cauzelor de către instanțele teritoriale a fost de 95 de zile pentru cauzele civile, de 226 de zile pentru procedurile penale generale, de 28 de zile pentru procedurile penale simplificate și de 46 de zile pentru cauzele de delict. În instanțele de prim grad de jurisdicție, durata medie de soluționare a cauzelor administrative a fost de 123 de zile²¹. Durata medie de soluționare a căilor de atac a fost de 162 de zile pentru cauzele civile, de 44 de zile pentru cauzele penale și de 197 de zile pentru cauzele administrative. Durata procedurilor în instanță în cauzele civile, comerciale și administrative este mai scurtă decât nivelul mediu (măsurată ca durată a lichidării stocului de cauze pendinte) și numărul cauzelor pendinte este de cele mai multe ori cel mai scăzut din UE²². În aceste tipuri de cauze, rata de soluționare a dosarelor este de peste 100 %, ceea ce înseamnă că instanțele sunt în măsură să facă față cauzelor noi.

II. CADRUL LEGISLATIV ANTICORUPȚIE

Ministerul Justiției este responsabil de elaborarea strategiei naționale anticorupție și supraveghează și coordonează raportarea privind planul de acțiune pentru strategia anticorupție. Comisia restrânsă pentru combaterea corupției exercită control parlamentar asupra punerii în aplicare a măsurilor anticorupție, iar Comisia de supraveghere a finanțărilor partidelor politice monitorizează finanțarea partidelor politice. Biroul pentru combaterea infracțiunilor de corupție din cadrul Poliției judiciare naționale este o unitate specializată responsabilă de efectuarea anchetelor în cazurile de corupție, iar Serviciul de securitate internă este responsabil de anchetarea infracțiunilor de corupție săvârșite de înalți funcționari de stat și de înalți funcționari din administrația locală în șase municipalități mai mari. Parchetul supraveghează și coordonează procedurile penale prealabile procesului privind infracțiunile de corupție și reprezintă procuratura în instanță.

¹⁹ Prin intermediul sistemului public de dosare electronice.

²⁰ Ar trebui menționat faptul că, la cererea unui stat membru, Comisia îi poate furniza acestuia, prin Programul de sprijin pentru reforme structurale, expertiză personalizată care să îl ajute să elaboreze și să pună în aplicare reforme în măsură să stimuleze creșterea. Începând din 2018, Estonia a beneficiat de un astfel de sprijin pentru reformele din sistemul judiciar. Întrucât Estonia este una dintre cele mai informatizate țări din lume, inclusiv la nivelul serviciilor online oferite de sectorul public, în comparație cu țările mai puțin informatizate, criminalitatea cibernetică poate avea, astfel, un impact semnificativ asupra stabilității, economiei și creșterii economice ale Estoniei. Sprijinul acordat are scopul de a dezvolta unități naționale eficiente de combatere a criminalității cibernetice în cadrul poliției, al Administrației Gărzii de Frontieră, al parchetelor și al instanțelor, pentru a combate, a cerceta și a urmări penal amenințările cibernetice.

²¹ Contribuție din partea Estoniei la Raportul privind statul de drept pentru anul 2020.

²² Figurile 4-15, Tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană pentru anul 2020.

Estonia are un scor de 74/100 în cadrul Indicelui privind percepția asupra corupției al Transparency International și se situează pe locul 8 în Uniunea Europeană și pe locul 18 la nivel mondial.²³ Potrivit sondajului Eurobarometru special din 2020, 60 % dintre respondenți percep corupția ca fiind larg răspândită (media UE este de 71 %) ²⁴, iar 14 % dintre respondenți se simt personal afectați de corupție în viețile lor de zi cu zi (media UE este de 26 %). În ceea ce privește întreprinderile, 44 % dintre acestea consideră corupția larg răspândită (media UE este de 63 %), iar 9 % consideră corupția o problemă în derularea afacerilor (media UE este de 37 %). 37 % dintre respondenți consideră că numărul urmăririlor penale încheiate cu succes este suficient pentru a descuraja practicile corupte (media UE fiind de 36 %), în timp ce 46 % dintre întreprinderi consideră că persoanele fizice și întreprinderile implicate în mituirea unui înalt funcționar public sunt sancționate corespunzător (media UE fiind de 31 %) ²⁵.

O nouă strategie anticorupție este în curs de elaborare. Ministerul Justiției (Departamentul de politici penale) este responsabil de coordonarea activităților de combatere a corupției ²⁶. Ministerul Justiției supraveghează și coordonează activitățile de raportare privind planul de acțiune pentru strategia anticorupție ²⁷. Strategia actuală se apropie de sfârșit și vizează perioada cuprinsă între 2013 și 2020 ²⁸. O nouă strategie este în curs de elaborare. Lista sectoarelor cu risc major a fost transpusă în priorități în cadrul strategiei anticorupție pentru perioada 2013-2020 și include în prezent serviciile medicale și învățământul. Achizițiile publice sunt considerate un domeniu expus corupției orizontale în mai multe sectoare.

Competențele în prevenirea și combaterea actelor de corupție sunt partajate între diferite instituții. Parchetul supraveghează și coordonează procedurile penale prealabile procesului privind infracțiunile de corupție și reprezintă procuratura în instanță ²⁹. Numărul infracțiunilor de corupție înregistrate a scăzut în 2019 cu 81 % în comparație cu anul 2018 ³⁰. Aproximativ 40 % dintre cazurile de corupție se înregistrează la nivel local ³¹. Conform Parchetului, resursele bugetare sunt considerate satisfăcătoare ³². Biroul pentru combaterea infracțiunilor de corupție (BCIC) din cadrul Poliției judiciare naționale este o unitate specializată, responsabilă de efectuarea anchetelor în cazurile de corupție. Printre atribuțiile BCIC se numără atât prevenirea, cât și anchetarea penală preliminară a infracțiunilor, sub supravegherea și coordonarea Parchetului, precum și soluționarea delictelor din cauzele de

²³ Indicele Transparency International pentru 2020.

²⁴ Sondajul Eurobarometru special 502 (2020).

²⁵ Sondajul Eurobarometru Flash 482.

²⁶ În fiecare dintre celelalte ministere există un coordonator al activității de prevenire a corupției care este numit pentru a gestiona punerea în aplicare a politicii anticorupție în domeniul său de competență. Rețeaua de coordonatori se întrunește de patru până la cinci ori pe an și include, de asemenea, reprezentanți ai poliției, ai societății civile, ai parlamentului, ai Oficiului național de audit și ai altor părți interesate. Bugetul pentru coordonarea activităților anticorupție este de 7 000 - 15 000 EUR pentru proiectele anticorupție, în afara costurilor de funcționare pentru personal.

²⁷ Strategia anticorupție a guvernului estonian pentru anul 2013.

²⁸ Korruptsioonivastase strateegia aastateks 2013-2020" rakendusplaan aastateks 2017-2020.

²⁹ Pentru anul 2020, bugetul Procuraturii este de 15 159 770 EUR, ceea ce reprezintă o creștere cu 763 801 EUR în comparație cu anul 2019.

³⁰ Ministerul Justiției, Criminalitatea în Estonia – 2019, Corupția. <https://www.kriminaalpolitika.ee/kuritegevusestatistika/korruptsioon.html>.

³¹ Ministerul Justiției, Infracțiuni înregistrate 2003 – 2018, Tallinn, 2019.

³² Pentru anul 2020, bugetul Procuraturii este de 15 159 770 EUR, ceea ce reprezintă o creștere cu 763 801 EUR în comparație cu anul 2019. Note explicative cu privire la bugetul de stat pentru 2020. <https://www.riigikogu.ee/download/52fab2ca-9670-4add-8347-4c880a647a63>.

corupție³³. În plus, Serviciul de securitate internă are atribuții în ceea ce privește anchetarea penală a infracțiunilor și prelucrarea delictelor din cauzele de corupție. În fiecare minister există un funcționar care coordonează activitățile de prevenire a corupției și care se asigură că activitățile strategiei naționale anticorupție sunt puse în aplicare în sectorul relevant. De asemenea, coordonatorii activităților de prevenire a corupției raportează ministrului respectiv în cazul existenței unor suspiciuni de corupție sau a unor riscuri de corupție. În cazul în care există dovezi în legătură cu săvârșirea unor acte de corupție, coordonatorii raportează acest lucru poliției³⁴. Comisia parlamentară restrânsă pentru combaterea corupției exercită controlul parlamentar asupra punerii în aplicare a măsurilor anticorupție și pune în discuție și evaluează potențialele fapte de corupție care implică funcționari, menționate în Legea privind combaterea corupției³⁵. Comisia pentru supravegherea finanțării partidelor politice supraveghează finanțarea partidelor politice și legalitatea obținerii și cheltuirii fondurilor de către partidele politice, coalitiile electorale și candidații independenți care participă la alegeri³⁶.

Nu există norme cuprinzătoare cu privire la protecția avertizorilor de integritate. Modificările din 2013 aduse la Legea privind combaterea corupției interzic funcționarilor să ascundă acte de corupție și impun agenților să protejeze confidențialitatea avertizorilor de integritate de bună-credință. Cu toate acestea, modificările reglementează doar sectorul public, nu și pe cel privat.

Activitatea de lobby nu este reglementată. Nu există norme de drept care să stabilească un cadru și să reglementeze activitatea de lobby. GRECO a recomandat adoptarea de norme privind contactul stabilit între persoanele care desfășoară activități de lobby și persoanele care ocupă funcții executive înalte, precum și privind divulgarea acestor contacte³⁷. Guvernul elaborează în prezent un proiect de regulament privind activitatea de lobby pentru funcționarii care lucrează în cadrul puterii executive.

Au existat o serie de dezbateri despre necesitatea ca administratorii întreprinderilor de stat să își declare interesele economice. În ceea ce privește declarația de avere, Legea privind combaterea corupției din 2013 a consolidat capacitatea Comisiei restrânse pentru

³³ În 2019, existau 33 de persoane care lucrau în cadrul biroului. Bugetul BCIC a fost de 1 156 132 EUR în 2019. A se vedea și <https://www.politsei.ee/files/Korruptsioon/Trykised/korruptsioonsisu2017engnett.pdf?18996834f6>.

³⁴ Persoane de contact în cadrul ministerelor care activează în domeniul prevenirii corupției, Korruptsioon.ee, <https://www.korruptsioon.ee/en/anti-corruption-activity/corruption-prevention-contacts-ministries>.

³⁵ Comisia este compusă din 5 membri ai Parlamentului și 2 funcționari permanenți. Comisia monitorizează conformitatea cu restricțiile privind activitățile membrilor Riigikogu (Parlamentul) și verifică declarațiile de avere ale acestora, transmite Parlamentului o prezentare generală anuală a activităților sale, efectuează supravegherea parlamentară privind măsurile anticorupție, inclusiv reuniuni cu agențiile guvernamentale, agențiile de asigurare a aplicării legii, precum poliția de securitate internă, poliția judiciară națională și Parchetul, cu scopul de a colecta informații. Comisia specială are dreptul de a convoca persoane și de a solicita informații și documente spre verificare. De asemenea, are dreptul a formula propuneri de modificare a legislației. Pentru mai multe detalii, a se vedea Activitățile de supraveghere ale Comisiei restrânse pentru combaterea corupției: <https://www.riigikogu.ee/en/parliament-of-estonia/committees/anti-corruption-select-committee/>.

³⁶ Comisia este formată din membri numiți de partidele politice reprezentate în Riigikogu și din reprezentanți ai Cancelarului pentru Justiție, ai Auditorului General și ai Comisiei electorale naționale. Membrii comisiei sunt independenți și nu reprezintă interesele și pozițiile organizațiilor care i-au numit în funcție.

³⁷ GRECO Fifth Evaluation Round – Evaluation Report (Runda a cincea de evaluare GRECO - Raport de evaluare), recomandarea v.: „să fie instituite reguli care să reglementeze (i) contactul dintre persoane cu funcții executive înalte și persoane care desfășoară activități de lobby/terțe părți care urmăresc să influențeze procesul decizional public și (ii) dezvoltarea unor astfel de contacte și a subiectelor discutate”.

combaterea corupției din Parlament³⁸. Printre îmbunătățiri se numără o extindere a cantității de date care trebuie declarate și a prerogativelor și a drepturilor comisiei. În temeiul Legii revizuite privind combaterea corupției, în 2014 a fost înființat un registru electronic al declarațiilor de avere. Acestea sunt, spre deosebire de interesele economice ale întreprinderilor de stat, disponibile deja publicului și, prin urmare, fac obiectul controlului public, inclusiv de către mass-media. Sistemul pentru declararea bunurilor și a intereselor, în vigoare din 2014, permite fiecărui funcționar declarant să utilizeze un formular precompletat și să depună o declarație sub formă electronică. Declarația depusă este accesibilă publicului pentru o perioadă de trei ani de la data depunerii³⁹.

Au fost introduse dispoziții pentru a reglementa conceptul de „uși turnante”. Legea privind funcția publică conține dispoziții potrivit cărora un funcționar care este eliberat din funcție nu poate să devină, în termen de un an de la data eliberării sale din funcție, o persoană legată⁴⁰ de o persoană juridică de drept privat, asupra căreia funcționarul a exercitat o supraveghere directă și constantă în ultimul an.

³⁸ Legea privind combaterea corupției. <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/521082014007/consolide>. (la data de 22.9.2014)

³⁹ GRECO Fourth Evaluation Round- Compliance Report (Runda a patra de evaluare GRECO - Raport de conformitate).

⁴⁰ Persoana conectată în acest context se referă la persoana juridică în cadrul căreia cel puțin 1/10 din participație sau din dreptul de a achiziționa o participație aparține unui funcționar sau unei persoane legate de acesta; și o persoană juridică în care funcționarul sau un membru al familiei este membru în organele de administrație sau de control.

III. PLURALISMUL MASS-MEDIEI

În Estonia, libertatea de exprimare și dreptul de acces la informații sunt protejate din punct de vedere juridic și formal prin Constituția Republicii Estonia⁴¹. Legislația secundară garantează în mod expres dreptul jurnaliștilor de a-și proteja sursele și promovează libertatea mass-mediei în sectorul radioului și al televiziunii⁴². Dreptul la informare este recunoscut în mod explicit în Constituție, în Legea privind informarea publică⁴³ și în Legea privind protecția datelor cu caracter personal^{44, 45}.

O reformă planificată urmărește să consolideze independența autorității de reglementare în domeniul mass-mediei - Autoritatea pentru protecția consumatorilor și reglementare tehnică (ECPTRA). ECPTRA este o organizație guvernamentală înființată în 2019 prin fuziunea dintre Consiliul pentru protecția consumatorilor și Autoritatea de reglementare tehnică. Autoritatea funcționează ca o parte administrativă a Ministerului Afacerilor Economice și Comunicațiilor. Modificările aduse în vederea transpunerii Directivei privind serviciile mass-media audiovizuale revizuite (DSMAV)⁴⁶ au scopul de a modifica sarcinile, atribuțiile și prerogativele ECPTRA. Potrivit autorităților estoniene, aceste modificări vor defini, de asemenea, statutul ECPTRA ca autoritate independentă în conformitate cu cerințele privind independența, consacrate în DSMAV⁴⁷.

Consiliul de presă estonian (*Pressinõukogu*) este un organism de autoreglementare voluntar. Acesta are sarcina de a soluționa plângerile cetățenilor privind materiale din presă, de pe portalurile internet cu conținut jurnalistic și cele difuzate de stațiile de difuzare publice. Consiliul de presă este format din zece membri, incluzând șase membri din sectorul mass-mediei și patru membri din sectoarele din afara mass-mediei, pe lângă un președinte ales prin rotație. Organismul a fost înființat de către Asociația pentru presa scrisă din Estonia⁴⁸.

Nu există în prezent nicio dispoziție legală specifică ce impune dezvăluirea informațiilor privind proprietatea. Cu toate acestea, sunt puse la dispoziția publicului, sub formă electronică, informații generale despre antreprenoriat, iar accesul la datele Registrului Comerțului este gratuit⁴⁹. Lipsa de informații despre proprietatea asupra mass-mediei a dat naștere anumitor îngrijorări⁵⁰. Cu toate acestea, proiectul de lege actual de transpunere a DSMAV include o nouă dispoziție care reglementează datele disponibile publicului larg referitoare la structura și transparența proprietății asupra mass-mediei, bazată pe dispoziția

⁴¹ Secțiunea 44-46, <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/521052015001/consolide>.

⁴² Articolele 15 și 13 din Legea privind serviciile de mass-media, a se vedea: www.riigiteataja.ee/en/eli/506112013019/consolide.

⁴³ <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/514112013001/consolide>.

⁴⁴ Legea privind protecția datelor cu caracter personal (Isikuandmete kaitse seadus) <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/523012019001/consolide>.

⁴⁵ În 2020, Estonia a ocupat locul al 14-lea în clasamentul mondial al libertății presei întocmit de organizația Reporteri fără Frontiere.

⁴⁶ Proiectul de lege privind modificarea Directivei privind serviciile mass-media audiovizuale (Directiva (UE) 2018/1808 a Parlamentului European și a Consiliului din 14 noiembrie 2018 de modificare a Directivei 2010/13/UE) a trecut de etapa consultării interinstituționale și va fi transmisă spre aprobare guvernului în luna august. Proiectul va fi discutat în Parlament în cursul lunii septembrie.

⁴⁷ Articolul 30 din DSMAV.

⁴⁸ Site-ul web al Asociației pentru presa scrisă din Estonia (Eesti Ajalehtede Liit) despre Consiliul de presă estonian (Pressinõukogu), <http://vana.meedialiit.ee/pressinoukogu/index-eng.html>.

⁴⁹ Registrul Comerțului este disponibil aici: <https://www.rik.ee/en/e-business-register>.

⁵⁰ Informații primite în contextul vizitei de țară și al procesului consultativ pentru pregătirea raportului.

relevantă din DSMAV⁵¹. În prezent, acționariatului efectiv al societăților de mass-media nu este disponibil publicului în toate cazurile. Având în vedere acest aspect, instrumentul de monitorizare a pluralismului mass-mediei pentru anul 2020 (*Media Pluralism Monitor – MPM 2020*) a considerat că situația privind transparența proprietății asupra mass-mediei din Estonia prezintă un risc mediu. În același timp, indicatorul pluralității piețelor arată un risc ridicat din cauza creșterii concentrării orizontale și verticale a proprietății asupra mass-mediei. Acest lucru se aplică în special mass-mediei regionale, care are o tradiție îndelungată în regiune. O misiune de informare din 2018 a Centrului european pentru libertatea presei și a mijloacelor de informare în masă a prezentat concentrarea mass-mediei ca motiv de îngrijorare⁵². În ceea ce privește mass-media locală, MPM 2020 a scos în evidență riscul mediu legat de independența politică a mass-mediei, ca urmare a lipsei de reguli care să reglementeze conflictul de interese dintre proprietarii mass-mediei și partidele și politicienii aflați la guvernare⁵³.

Dreptul la informare este consacrat de Constituție, iar Legea privind informarea publică reglementează dreptul publicului de a avea acces la informațiile deținute de autoritățile publice. Cu toate acestea, astfel cum au evidențiat părțile interesate⁵⁴ Comisiei și cum a arătat instrumentul de monitorizare a pluralismului mass-mediei, există o percepție că administrația publică tinde să refuze accesul la informațiile publice în anumite cazuri.

Cadrul pentru protecția jurnaliștilor este cuprinzător. Acesta se bazează pe libertatea de exprimare, care este recunoscută în mod explicit în Constituția Estoniei și în Legea privind serviciile mass-media. Acest din urmă act normativ conține o dispoziție referitoare la protecția sursei de informare. De asemenea, Codul de Procedură Penală cuprinde garanții pentru protecția jurnaliștilor⁵⁵. Cu toate acestea, anumite cazuri specifice de defăimare se pedepsesc, printre altele, cu închisoarea⁵⁶. Analiza indicatorului privind profesia de jurnalist, standardele și protecția acesteia prezintă un risc scăzut în cadrul MPM 2020. Cu toate acestea, au fost exprimate recent anumite îngrijorări cu privire la interferența în activitatea jurnaliștilor de investigație⁵⁷. În 2019 și 2020, Platforma Consiliului Europei pentru promovarea protecției jurnalismului și a siguranței jurnaliștilor nu a publicat nicio alertă relevantă referitoare la Estonia⁵⁸. În 2020, a fost publicată o alertă referitoare la o serie de preținse efecte de intimidare asupra libertății mass-mediei; cu toate acestea, cazul s-a referit

⁵¹ Articolul 5 din DSMAV.

⁵² Misiunea comună EFJ-ECPMF în statele baltice din 2018 https://adobeindd.com/view/publications/c17c50d1-7733-41c3-b0fd-de8de57e8d9a/alnr/publication-web-resources/pdf/FFM_Baltics_cc.pdf.

⁵³ Aceste constatări au fost confirmate prin informațiile primite în contextul vizitei în țară.

⁵⁴ Informații primite în contextul vizitei de țară.

⁵⁵ Secțiunea 72 din Codul de Procedură Penală - <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/530102013093/consolide>.

⁵⁶ Dezincriminarea defăimării, https://cmpf.eui.eu/wp-content/uploads/2019/01/decriminalisation-of-defamation_Infographic.pdf.

Există doar câteva cazuri foarte specifice de defăimare a unei anumite categorii de persoane care pot atrage pedeapsa cu închisoarea (persoane cu imunitate internațională - art. 247; reprezentant al autorității de stat - art. 275; judecător/instanță judecătorească - art. 305 din Codul Penal).

⁵⁷ „Organizația Reporterii fără frontiere este extrem de îngrijorată în privința viitorului jurnalismului independent din Estonia, unde aproape toți reporterii de investigație și editorialiștii au părăsit Postimees, cel mai important cotidian din țară, în ultimele săptămâni, afirmând că nu mai au încredere în conducerea acestuia”. RSF și-a exprimat deja îngrijorarea în ceea ce privește controlul exercitat de Linnamäe asupra Postimees în aprilie 2019, atunci când jurnaliștii acestei publicații au fost supuși unor diferite forme de presiune pentru a acoperi evenimente legate de cealaltă listă lungă de interese de afaceri ale acestuia”, ianuarie 2020, <https://rsf.org/en/news/does-crisis-leading-daily-mean-end-investigative-journalism-estonia>.

⁵⁸ Consiliul Europei, Platforma pentru promovarea protecției jurnalismului și a siguranței jurnaliștilor.

în schimb la aplicarea sancțiunilor financiare emise la nivelul UE, astfel cum a confirmat Comisia Europeană în avizul său din 19 iunie 2020⁵⁹.

IV. ALTE ASPECTE INSTITUȚIONALE LEGATE DE SISTEMUL DE CONTROL ȘI ECHILIBRU

Estonia este o republică parlamentară cu un parlament unicameral, în care Camera de revizuire a Constituției a Curții Supreme poate efectua un control de constituționalitate *ex post*, inclusiv, în anumite condiții, pe baza unei sesizări de constituționalitate. Pe lângă sistemul judiciar, instituția Cancelarului pentru justiție (Avocatul Poporului) joacă un rol important în sistemul de control și echilibru. Implicarea publicului și a părților interesate este sprijinită de instrumente avansate de tehnologia informației și comunicațiilor.

Pentru a consolida în continuare accesibilitatea și caracterul favorabil incluziunii în beneficiul publicului și al părților interesate, un nou mediu de legiferare și o serie de orientări privind politica legislativă sunt în curs de elaborare. Procesul de redactare legislativă este reglementat de regulile pentru o bună practică legislativă și pentru redactare legislativă⁶⁰. Procesul începe în general cu redactarea „intenției legislative”, care detaliază problema abordată, grupul țintă potențial, o analiză a situației actuale și a opțiunilor de politică, precum și impactul potențial al măsurilor posibile⁶¹. Ministerele trebuie să identifice părțile interesate pentru a fi implicate cât mai devreme posibil, cel puțin în cursul etapei de redactare a intenției legislative sau al etapei propunerii de redactare a unui plan de elaborare. Consultările cu părțile interesate trebuie să fie desfășurate cel puțin în două etape: atunci când se decide dacă se redactează un act normativ (intenția) și atunci când legislația a fost redactată, înainte de depunerea în Parlament. Toate proiectele de lege, intențiile legislative, propunerile de a redacta un plan de elaborare sau alte aspecte posibil semnificative se publică în sistemul de informații politice EIS (*Eelnõude infosüsteem*) spre consultare. De asemenea, părțile interesate sunt, de regulă, implicate direct în cadrul solicitărilor de contribuții. Ministerul Justiției lucrează la un proiect pentru a crea un mediu nou de legiferare care să fie mai ușor accesibil, cu metode inovatoare pentru o redactare legislativă mai bună și mai favorabilă incluziunii. În prezent, proiectul de orientări pentru elaborarea politicii legislative 2030 este dezbătut în Parlament, cu obiectivul de a reînnoi standardul pentru o bună politică legislativă și de a servi drept ghid pentru legiferare, inclusiv cu privire la implicarea părților interesate.

Controlul constituțional se exercită de către Camera de revizuire a Constituției a Curții Supreme. Curtea Supremă îndeplinește atât rolul de instanță de al treilea și cel mai înalt grad de jurisdicție, cât și de instanță de control constituțional. Camera de revizuire a Constituției verifică constituționalitatea legilor și a altor acte normative de aplicare generală în

⁵⁹ Consiliul European, Platforma pentru promovarea protecției jurnalismului și a siguranței jurnaliștilor, memoriu în replică transmis platformei de guvernul Estoniei privind agenția de presă națională Sputnik a Rusiei.

La 19 iunie, Comisia Europeană a adoptat un aviz privind aplicarea unor sancțiuni financiare impuse prin Regulamentul (UE) nr. 269/2014 al Consiliului, conform căruia Estonia a pus în aplicare sancțiunile financiare împotriva Rossiya Segodnya (Sputnik-Estonia) în mod legitim. A se vedea avizul privind aplicarea unor sancțiuni financiare impuse prin Regulamentul (UE) nr. 269/2014 al Consiliului, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/200619-opinion-financial-sanctions_ro.pdf.

⁶⁰ <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/508012015003/consolide>.

⁶¹ Accesul la toate aceste documente este disponibil publicului în mod gratuit prin intermediul sistemului de informații pentru proiecte de legi și politici (Eelnõude infosüsteem sau EIS, disponibil la adresa <http://eelnoud.valitsus.ee/main#ANx6shIc>).

conformitate cu Legea privind procedura instanței de control constituțional⁶². Instanțele, Președintele Republicii, Cancelarul pentru justiție, un consiliu din administrația locală sau Parlamentul pot iniția diferite tipuri de proceduri de control constituțional. Președintele poate depune o petiție pentru declararea unei legi care a fost adoptată fără nicio modificare de către Parlament a doua oară ca fiind contrară Constituției, după refuzul inițial al Președintelui de a promulga respectiva lege (control constituțional *ex ante*). De asemenea, Cancelarul pentru justiție (Avocatul Poporului) joacă un rol-cheie în sistemul de control constituțional al legilor, în special în temeiul dreptului de a solicita un control de constituționalitate abstract *ex post*⁶³. În conformitate cu jurisprudența Curții Supreme, în anumite situații excepționale, Curtea permite reclamantului să depună sesizări individuale direct la Curtea Supremă, înainte de epuizarea căilor de atac în fața instanțelor inferioare, și anume în situații în care nu există nicio cale de atac eficientă pentru protecția drepturilor fundamentale ale reclamantului⁶⁴.

Modificările aduse au lărgit mandatul instituției Cancelarului pentru justiție (Avocatul Poporului). Cancelarul este un membru asociat neacreditat al Rețelei europene a instituțiilor naționale pentru drepturile omului. În ianuarie 2019, a intrat în vigoare o nouă lege⁶⁵ privind această instituție, care a lărgit mandatul cancelarului, pentru a-i permite să acționeze ca instituție națională pentru drepturile omului din Estonia. Cancelarul pentru justiție are un mandat larg și solid, acționând inclusiv ca mecanism național de prevenție în temeiul Convenției ONU împotriva torturii și ca organ de monitorizare în temeiul Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap. De asemenea, acționează și ca Avocat al Poporului pentru copii. Cancelarul a solicitat recent acreditare din partea Global Alliance of National Human Rights Institutions (Alianța mondială a instituțiilor naționale pentru drepturile omului) și face, în prezent, obiectul procesului de acreditare.⁶⁶

În ceea ce privește pandemia de COVID-19, Estonia a declarat starea de urgență. La 12 martie 2020, guvernul estonian a declarat starea de urgență și a numit prim-ministrul în calitate de administrator al stării de urgență. La 20 martie 2020, guvernul a informat Consiliul Europei în conformitate cu clauza de derogare prevăzută la articolul 15 din Convenția europeană a drepturilor omului („convenția”) că anumite măsuri adoptate pentru protejarea „sănătății publice” ar putea implica o derogare de la anumite obligații asumate de Estonia în temeiul convenției. Ordinele legislative ale prim-ministrului (în calitate de administrator al stării de urgență) puteau fi supuse controlului judiciar în fața Tribunalului de Contencios Administrativ (dar nu și controlului parlamentar sau prezidențial). Starea de urgență s-a încheiat la 18 mai 2020 (derogarea în temeiul articolului 15 din convenție a încetat în aceeași zi).

Un nou plan de dezvoltare a societății civile pentru 2021-2030 este în curs de elaborare. În baza Conceptului estonian de dezvoltare a societății civile, guvernul promovează societatea civilă prin intermediul Planului de dezvoltare a societății civile pentru 2015-2020⁶⁷. Începând din 2018, Ministerul de Interne a condus procesul de redactare a noului Plan

⁶² Pentru întregul act normativ, a se vedea <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/512122019006/consolide>.

⁶³ Articolul 6 din Legea privind procedura instanței de control constituțional.

⁶⁴ Hotărâre a Curții Supreme *en banc*, 3-1-3-10-02, 17 martie 2003.

⁶⁵ A se vedea modificările din ianuarie 2019 aduse la Legea privind Cancelarul pentru justiție.

⁶⁶ Acreditarea pentru statutul A în temeiul Principiilor de la Paris ale ONU care a fost programată pentru martie 2020 a fost amânată din cauza pandemiei de COVID-19. A se vedea, de asemenea, ENNHRI, The rule of law in the European Union, Reports from national human rights institutions (Statul de drept în Uniunea Europeană, Rapoarte ale instituțiilor naționale pentru drepturile omului), p. 73.

⁶⁷ https://www.siseministerium.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/estonian_cs_dev_plan_2015-2020_extract.pdf.

de dezvoltare a societății civile pentru 2021-2030, în cooperare cu părțile interesate și cu ajutorul implicării lor active, inclusiv cu organizațiile-umbrelă care reprezintă organizațiile societății civile din Estonia. Acest proces a constat în reuniuni ale grupurilor de lucru și în consultări cu părțile interesate din diferite județe ale Estoniei⁶⁸. Spațiul civic din Estonia este considerat a fi deschis⁶⁹.

⁶⁸ Contribuție din partea Estoniei la Raportul privind statul de drept pentru anul 2020.

⁶⁹ A se vedea calificativul acordat de CIVICUS; calificativele se acordă pe o scară formată din cinci categorii, definite după cum urmează: deschis, restrâns, obstrucționat, reprimat și închis.

Anexă: Lista surselor în ordine alfabetică*.

* *Lista contribuțiilor primite în contextul consultării pentru Raportul privind statul de drept pentru anul 2020 este disponibilă la (site-ul web al Comisiei).*

Centre for Media Pluralism and Media Freedom (2020), 2020 Media pluralism monitor [Centrul pentru pluralism și libertate în mass-media (2020), Instrumentul de monitorizare a pluralismului mass-mediei 2020]. <https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/mpm-2020>.

Centrul de registre și sisteme de informații, pagina web a Registrului Comerțului electronic. <https://www.rik.ee/en/e-business-register>.

Centrul de registre și sisteme de informații, pagina web a sistemului de dosare electronice. <https://www.rik.ee/en/international/e-file>.

CIVICUS, Monitor tracking civic space (Instrumentul de monitorizare a spațiului civic): Estonia. <https://monitor.civicus.org/country/estonia/>.

Comisia Europeană (2019, 2020), *Tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană*.

Consiliul Europei, Platforma pentru promovarea protecției jurnalismului și a siguranței jurnaliștilor (2020), memoriu în replică transmis platformei de guvernul Estoniei privind agenția de presă națională Sputnik a Rusiei. <https://rm.coe.int/estonia-reply-en-sputnik-24january2020/168099922f>.

Consiliul Europei, Platforma pentru promovarea protecției jurnalismului și a siguranței jurnaliștilor. <https://www.coe.int/en/web/media-freedom/the-platform>.

Consiliul pentru Administrarea Justiției (2020), Recomandări ale Consiliului pentru Administrarea Instanțelor pentru organizarea administrării sistemului de justiție în timpul situației de urgență. <https://www.kohus.ee/sites/www.kohus.ee/files/elfinder/KHN%20recommendations.docx.pdf>.

Curtea Supremă din Estonia, Hotărârea din 17 martie 2003, 3-1-3-10-02. <https://www.riigikohus.ee/en/constitutional-judgment-3-1-3-10-02>

Directiva (UE) 2019/1937 a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2019 privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii Legea 305/17.

Directiva 2010/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 10 martie 2010 privind coordonarea anumitor dispoziții stabilite prin acte cu putere de lege sau acte administrative în cadrul statelor membre cu privire la furnizarea de servicii mass-media audiovizuale (Directiva serviciilor mass-media audiovizuale) Legea 95/1.

Direcția Generală Comunicare (2020), Sondajul Eurobarometru Flash 482: atitudinea societăților față de corupția din UE.

Direcția Generală Comunicare (2020), Sondajul Eurobarometru special 502: Corupția.

Estonian Civil Society Development Plan 2015–2020 (Planul de dezvoltare a societății civile din Estonia pentru 2015–2020), https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/estonian_cs_dev_plan_2015-2020_extract.pdf

GRECO (2013), Fourth Evaluation Round – Evaluation Report on Estonia on corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors (Runda a patra de evaluare - Raport de evaluare privind Estonia referitor la prevenirea corupției cu privire la membrii Parlamentului, judecători și procurori).

GRECO (2015), Fourth Evaluation Round – Compliance Report on Estonia on corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors (Runda a patra de evaluare - Raport de conformitate privind Estonia referitor la prevenirea corupției cu privire la membrii Parlamentului, judecători și procurori).

GRECO (2017), Fourth Evaluation Round – Second Compliance Report on Estonia on corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors (Runda a patra de evaluare

- Al doilea raport de conformitate privind Estonia referitor la prevenirea corupției cu privire la membrii Parlamentului, judecători și procurori).

GRECO (2018), Fifth Evaluation Round – Evaluation Report on Estonia on preventing corruption and promoting integrity in central governments (top executive functions) and law enforcement agencies [Runda a cincea de evaluare - Raport de evaluare privind Estonia referitor la prevenirea corupției și la promovarea integrității în administrațiile centrale (funcții executive de conducere) și în agențiile de aplicare a legii].

Guvernul Estoniei (2013), Strategia anticorupție pentru 2013-2020. https://www.korruptsioon.ee/sites/www.korruptsioon.ee/files/elfinder/dokumendid/korruptsioonivas_tane_strategia_2013-2020_1.pdf.

Guvernul Estoniei (2020), Contribuție la Raportul privind statul de drept pentru anul 2020.

Guvernul Estoniei (2020), Planul de punere în aplicare a strategiei anticorupție pentru 2013-2020 pentru 2017-2020. https://www.korruptsioon.ee/sites/www.korruptsioon.ee/files/elfinder/dokumendid/lisa_2_rakendus_plaan_2018-2020.pdf.

Guvernul Estoniei, Sistemul de informații pentru politici. <http://eelnoud.valitsus.ee/main#ANx6shIc>.

Ministerul Justiției (2019), Criminalitatea în Estonia – 2019. <https://www.kriminaalpoliitika.ee/kuuritegevuse-statistika/korruptsioon.html>.

Ministerul Justiției (2019), Infracțiunile înregistrate în 2003-2018. https://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/krimipoliitika/files/elfinder/dokumendid/registreeritud_kuriteod_2003-2018.xlsx.

Ministerul Justiției (2020), Formare privind combaterea corupției și conflictul de interese în Estonia – pagina web de YouTube. <https://www.youtube.com/playlist?list=PL5JI001vz8bOi09N3PabBK2ogjrf0k03V>.

Norme privind buna practică legislativă și elaborarea de legi. <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/508012015003/consolide>.

Pagina de internet a Comisiei restrânse pentru combaterea corupției. <https://www.riigikogu.ee/en/parliament-of-estonia/committees/anti-corruption-select-committee/>.

Recomandarea Consiliului privind Programul național de reformă al Estoniei pentru 2020 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de stabilitate al Estoniei pentru 2020, ST 8177/20 - COM(2020) 506 final.

Reporters without borders (Reporteri fără Frontiere) (2020), Does crisis at leading daily mean end to investigative journalism in Estonia? (Criza de la cotidianul cel mai important din țară va duce la sfârșitul jurnalismului de investigație în Estonia?) <https://rsf.org/en/news/does-crisis-leading-daily-mean-end-investigative-journalism-estonia>.

Rețeaua europeană a instituțiilor naționale pentru drepturile omului – ENNHRI (2020), The rule of law in the European Union (Statul de drept în Uniunea Europeană): Rapoarte ale instituțiilor naționale pentru drepturile omului.

Vizită virtuală în Estonia în contextul Raportului privind statul de drept pentru anul 2020.

Anexa II: Vizita de țară în Estonia

Serviciile Comisiei au organizat reuniuni virtuale în iunie și iulie 2020 cu:

- Autoritatea pentru protecția consumatorilor și reglementare tehnică
- Consiliul pentru Administrarea Instanțelor
- Asociația estoniană a jurnaliștilor
- Unitatea de informații financiare
- Ministerul Justiției
- Poliția judiciară națională
- Comisia parlamentară restrânsă pentru combaterea corupției
- Consiliul pentru presă
- Procuratura
- Curtea Supremă
- Transparency International Estonia

* De asemenea, Comisia s-a întâlnit cu următoarele organizații în cadrul unei serii de reuniuni orizontale:

- Amnesty International
- Civil Liberties Union for Europe (Uniunea pentru Libertățile Civile din Europa)
- Civil Society Europe
- Conference of European Churches
- EuroCommerce
- European Center for Not-for-Profit Law (Centrul european pentru legislație nonprofit)
- European Centre for Press and Media Freedom (Centrul european pentru libertatea presei și a mijloacelor de informare în masă)
- European Civic Forum (Forumul Civic European)
- Free Press Unlimited
- Front Line Defenders
- ILGA-Europe (Asociația Internațională a Lesbianelor și Homosexualilor-Europa)
- International Commission of Jurists (Comisia Internațională a Juriștilor)
- International Federation for Human Rights (Federația Internațională pentru Drepturile Omului)
- International Press Institute (Institutul Internațional de Presă)
- Lifelong learning Platform (Platforma de învățare pe tot parcursul vieții)
- Open Society Justice Initiative/Open Society European Policy Institute
- Reporters without Borders (Reporteri fără Frontiere)
- Transparency International UE